

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رهبری اخلاص مدار
جوهره مکتب شهید سلیمانی

دکتر سید محمد مقیمی
استاد دانشگاه تهران

تقدیم به پیشگاه قهرمان جهان اسلام، شهید شهید حاج قاسم سلیمانی و
آرزوی سلامتی و طول عمر با عزت برای ولی امر مسلمین
حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) و تعجیل در فرج
حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

سرشناسه: مقیمی، سیدمحمد، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور: رهبری اخلاص‌مدار جوهره مکتب شهید سلیمانی / تألیف سیدمحمد مقیمی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات راه دان، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار(رنگی).

شابک: ۵-۶۰-۶۷۵۷-۶۰۰-۹۷۸ وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۱۵ - ۱۲۰.

موضوع: سلیمانی، قاسم، ۱۳۳۵-۱۳۹۸.

موضوع: Soleimani, Qasem, ۱۹۵۶-۲۰۲۰

موضوع: سلیمانی، قاسم، ۱۳۳۵-۱۳۹۸. -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی

موضوع: Soleimani, Qasem -- Political and social views

موضوع: رهبری (اسلام)

Islamic leadership: موضوع

رده بندی کنگره: DSR ۱۶۶۸

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۴۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۰۷۴۹۷

مؤلف: دکتر سیدمحمد مقیمی

ناشر: راه دان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول (زمستان ۱۳۹۹)

شابک: ۵-۶۰-۶۷۵۷-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

پیشگفتار

تاریخ تمدن بشر بیانگر این واقعیت است که برخی انسانها با نقش آفرینی ویژه، تاریخ ساز شده و باعث شکل گیری نقاط عطف تمدنی گردیده‌اند. شهید حاج قاسم سلیمانی از جمله این گروه انسانهای نابغه و استراتژیست است که مکتب جدیدی را با الهام از امامین انقلاب اسلامی در عرصه بین‌المللی پی‌ریزی نموده است. **مکتب شهید سلیمانی** نمونه عملی و تبلور واقعی سازمان آخرت‌گرا در مدیریت اسلامی است که از جنبه‌های مختلف قابل مطالعه است.

امروزه یکی از چالشهای اساسی سازمانها بویژه در عرصه بین‌المللی این است که با عنایت به پیچیدگی و چندبعدی بودن نیازهای کارکنان از یک سو، و تنوع روبه تزايد مشخصه‌های فرهنگی جوامع از سوی دیگر، مدیران باید روی کدام عنصر کلیدی متمرکز شوند تا در تحقق اهداف سازمانی توفیق حاصل شود. به عبارت دیگر ارزش محوری در سازمانهای امروزی چیست؟

رهبری در مواقع چالش برانگیز همیشه دشوارتر بوده است، اما عوامل استرس‌زای منحصر به فردی که سازمانهای سراسر جهان امروز با آن روبرو هستند، می‌طلبد که بر آنچه **رهبری واقعی** را تشکیل می‌دهد، تمرکز مجدد صورت پذیرد. سازمانهای دولتی، خصوصی و حتی نهادهای مدنی در حال رسیدگی به چالشهایی هستند که دامنه آنها از فروپاشی اخلاقی گرفته تا تروریسم را شامل می‌شود. آنچه که در این شرایط عملکرد طبیعی را تشکیل می‌دهد، با ظهور چالش‌های جدید، فناوری‌ها، تقاضاهای بازار و رقابتها دائماً روبه تزايد است. محققان پیشنهاد می‌کنند که چنین چالش‌هایی، ضرورت تمرکز مجدد در بازگرداندن اعتماد به نفس، امید و خوش‌بینی، توانایی بازتوانی سریع ناشی از حوادث فاجعه‌بار و انعطاف‌پذیری، کمک

به افراد در جستجوی معنی و پرورش خودآگاهی و ارتباط واقعی با همه ذینفعان (همکاران، مشتریان، تأمین کنندگان، مالکان و جوامع) را مضاعف نموده است. همانطور که بیل جورج (۲۰۰۳)، به طور مختصر اظهار داشت: ما به رهبرانی نیاز داریم که با هدف، ارزشها و یکپارچگی رهبری کنند. رهبرانی که سازمانهای پایدار ایجاد می کنند، کارکنان خود را برای ارائه خدمات برتر به مشتری ترغیب می کنند و برای سهامداران ارزش طولانی مدت ایجاد می کنند (Avolio & Gardner, 2005, p.316).

امروزه **رهبری اصیل**^۱ به عنوان شکلی از سبک رهبری ظاهر شده است که مورد توجه بسیاری از دانشمندان و پیشگامان حوزه رهبری قرار گرفته است. علاقه به رهبری اصیل ناشی از رسوایی های شرکتهای اخیر و سوء استفاده های سازمانی مانند عدم صداقت رهبری و اقدامات غیراخلاقی و همچنین کاهش توجه به رویکردهای متداول رهبری مانند رهبری تحول گرا و کاریزماتیک است که از طریق رهبری تأکید بر دستیابی به عملکرد سازمانی دارند. رهبری اصیل با تأکید بر خلوص نیت و اخلاق، بر معضلات اخلاقی متمرکز است و شرکت ها را برای ایجاد یک فضای یادگیری و سازمانی مثبت ترغیب می کند. خلوص نیت نقش مهمی در تأثیرگذاری روابط سازمانی کارکنان در موضوع رفتار سازمانی دارد. تجارب کارکنان از رفتار خالصانه و اصیل سازمانی به شفافیت، اعتماد و ثبات در رویکردهای رهبری بستگی دارد. هون و گرونیک^۲ تأکید می کنند که مدیریت باید روابط مشتری را با کارمندان خود توسعه دهد تا اهمیت روابط سازمانی کارمندان افزایش یابد (Iqbal et al., 2020, pp.1-3). یکی از گزینه ها برای پاسخ به این پرسش اساسی، انجام موردکاوی و رجوع به بهترین تجربه ها یا الگوهای سرآمد است. این روزها در تمامی محافل خبری دنیا، کارشناسان اهل فن از یک الگوی کارآمد در مدیریت نهادی باگستره بین المللی سخن می گویند که به عنوان یک استراتژیست نابغه، مکتب جدیدی را در عرصه بین المللی عرضه نموده است؛ و آن کسی نیست جز سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی. شهید قاسم سلیمانی، چهره ای بین المللی

1. Authentic leadership

2. Hon and Grunig

بود که نقش وی در فرونشاندن توطئه‌های منطقه‌ای بر کسی پوشیده نیست؛ آن زمان که دولت‌های عراق و سوریه از دست داعش به تنگ آمده بودند و هر آن بیم سقوط آن‌ها به دست این گروه تروریستی می‌رفت، این قاسم سلیمانی بود که شبانه و بی‌هیچ هیاهویی به بغداد و ساعاتی بعد به دمشق رفت و با فرماندهی متمرکز در همان ساعات اولیه، داعش را عقب راند و با بسیج نیروهای مردمی طومار آن‌ها را درهم پیچید. آن چنان که حتی خالقان داعش، در خفا و آشکار سلیمانی را تحسین کردند، ولی چون او را مانعی بزرگ برای اجرای نقشه‌های شوم استعماری خود می‌دانستند، با اقدامی تروریستی او را ناجوانمردانه به شهادت رساندند. اما شهادت وی پایان کار نبود؛ بلکه تشیع باشکوه این سردار سرافراز اسلام در عراق و ایران و تکریم بی‌نظیر او بوسیله توده‌های مردمی در ایران و جهان، سرآغازی شد برای شناخت این اسطوره مدیریتی فراموش نشدنی. امروزه اندیشمندان حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی و بویژه مدیریت در سر تا سر جهان، بدنبال پاسخ به این پرسش کلیدی هستند که سلیمانی که بود و چه کرد؟

بهترین منبع و مرجع برای شناخت شهید سلیمانی، بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) در خصوص آن شهید بزرگوار است. در این مجال تنها به چند مورد از فرمایشات ایشان متناسب با موضوع این نوشتار اشاره می‌گردد. مقام معظم رهبری در دیدار هزاران نفر از مردم قم در ۱۸ دی ۱۳۹۸، اخلاص سردار پرافتخار حاج قاسم سلیمانی را بالاتر از همه خصائص او خواندند و اضافه کردند: او شجاعت و تدبیرش را برای خدا خرج می‌کرد و اهل تظاهر و ریا نبود که ما نیز باید برای دستیابی به این ویژگی بسیار مهم یعنی اخلاص، تلاش و تمرین کنیم. ایشان در زمینه اخلاص مثال‌زدنی حاج قاسم نیز فرمودند: در جلسه‌های رسمی با مسئولان مختلف، او به گونه‌ای در حاشیه و دور از چشم می‌نشست که باید می‌گشتید تا او را پیدا می‌کردید و می‌دیدید، ایشان در جای دیگر می‌فرماید: «مردم قدر سردار شهید قاسم سلیمانی را دانستند و این ناشی از اخلاص است؛ این که دل‌ها این جور همه متوجه می‌شوند، نشان‌دهنده‌ی این است که یک اخلاص بزرگی در آن مرد وجود داشت، مرد بزرگی بود.» (۱۳/۱۰ / ۹۸). ایشان همچنین می‌فرماید: «به شهید حاج

قاسم سلیمانی به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم.» (۹۸/۱۰/۲۷). دو گزاره مهم و کلیدی مرتبط با شهید سلیمانی که از فرمایشات مقام معظم رهبری قابل استخراج است، عبارتند از:

- نگاه به شهید سلیمانی بجای یک فرد، **به مثابه یک مکتب** و مدرسه درس آموز؛
- **«اخلاص»** به عنوان مهمترین خصیصه شهید سلیمانی.

بر این اساس می توان گفت که الگوی رفتاری سپهد شهید سلیمانی یک مکتب مدیریتی با مختصات و ویژگی های خاصی است که مولفه «اخلاص»، محور و سنگ بنای این مکتب را تشکیل می دهد. خاستگاه اخلاص شهید سلیمانی کجاست؟ و چه اثراتی بر کارکردهای مدیریت دارد؟ مکتب شهید سلیمانی نمونه عملی و تبلور واقعی سازمان آخرت گرا در مدیریت اسلامی است. در این مجال تلاش می گردد تا الگوی رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی مورد تحقیق و واکاوی قرار گیرد.

از آنجا که از منظر حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی)، اخلاص به عنوان مهمترین خصیصه شهید سلیمانی ذکر شده، محقق این مفهوم محوری را در قالب رهبری اخلاص مدار مورد مطالعه قرار داده است. در این کتاب ابتدا در پیشینه تحقیق، مبانی نظری مشابه در ادبیات رایج مدیریت با عنوان رهبری اصیل یا خالصانه و همچنین مبحث اخلاص در متون اسلامی مرور شده و سپس تلاش گردیده است تا با استفاده از رویکرد تحقیق کیفی و بهره گیری از روش تحلیل مضمون، سخنرانی های شهید سلیمانی، فرمایشات رهبر معظم انقلاب و اظهارات و دیدگاه های دوستان و همزمان شهید مورد واکاوی قرار گیرد و مبتنی بر روش شناسی علمی، جداولی مشتمل بر نقل قولها، مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر تنظیم گردد. در نهایت مبتنی بر تحلیل مضمون و شبکه مضامین، مدلی فرآیندی مبتنی بر عوامل زمینه ساز رهبری خالصانه، **مختصات رهبری اخلاص مدار** و دستاوردهای این نوع رهبری طراحی و تبیین شده است. در این مدل، مجموعه ای از عوامل اثرگذار بر اخلاص شهید سلیمانی با عنوان عوامل زمینه ساز مطرح شده اند که به عنوان ورودی مدل ایفای نقش می نمایند. سپس در این مدل اجزای رهبری

اخلاص مدار در قالب نه مضمون فراگیر گروه‌بندی شده‌اند که هسته مرکزی آن که همانا رفتارهای خالصانه است، به عنوان مهمترین مضمون اثرگذار با دیگر مضامین در تعامل است. دستاوردهای رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی نیز در پایان در قالب شش مضمون مورد توجه قرار گرفته است. در پایان نیز با عنایت به داده‌های مستخرج از سیره نظری و عملی شهید سلیمانی، **مقیاس سنجش سبک رهبری اخلاص مدار** طراحی گردیده است. این ابزار مشتمل بر ۱۲۲ پرسش پنج مقیاسی و ۴۹ شاخص می‌باشد که در ده خوشه اصلی طبقه‌بندی شده است.

در تدوین این مجموعه، مؤلف خود را به افراد زیادی مدیون می‌داند. همسر گرانقدر و فرزندان عزیزم، همواره مشوقم بوده و زندگی را به گونه‌ای سامان داده‌اند که با فراغ بال به کار علمی بپردازم؛ لذا بر خود لازم می‌دانم تا مراتب سپاسگزاری خود را از آنان ابراز دارم؛ هرچند که بر این امر وقوف کامل دارم که هیچ سپاسی نمی‌تواند جای اوقات از دست رفته و حق مسلم آنان را بگیرد. آقای محمدباقر جعفری‌پور مدیر محترم گروه هنری عقیق، مسئولیت امور چاپ و انتشار و خانم فرزاد زحمت طراحی جلد کتاب را بر عهده داشته‌اند که مراتب سپاسگزاری خود را از این بزرگواران ابراز می‌دارم.

انتظار می‌رود این مجموعه بتواند روزنه‌های جدیدی از شناخت این قهرمان جهان اسلام فراروی خوانندگان محترم در عرصه مدیریت و رهبری قرار دهد تا با تمسک به سیره آن شهید بزرگوار بتوانیم سعادت دنیوی و اخروی خود را ارتقا بخشیم. امیدوارم این تلاش ناچیز که عاری از عیب و نقص نیست، بتواند مورد رضایت حق تعالی و اقبال کلیه خوانندگان گرامی واقع شود و همه ما را با الگوگیری از مکتب شهید سلیمانی، برای تحقق آرمان‌های مقدس اسلام عزیز، تحت توجهات حضرت ولیعصر (عج) در سرتاسر گیتی موفق و پیروز گرداند.

سید محمد مقیمی

Moghimi@ut.ac.ir

<http://www.prof-moghimi.ir>

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۳
گفتار اول: مروری بر نظریه‌های غربی و اسلامی.....	۱۱
۱. رهبری اصیل در نظریه‌های غربی.....	۱۱
۱-۱. اصالت چیست؟.....	۱۲
۱-۲. تعاریف رهبری اصیل.....	۱۵
۱-۳. مشخصه‌های رهبری اصیل.....	۱۷
۱-۴. رفتارهای رهبران اصیل.....	۲۰
۲. اخلاص در مدیریت اسلامی.....	۲۶
گفتار دوم: سیره پژوهی شهید سلیمانی در قالب تحلیل مضمون.....	۳۳
۱. روش‌شناسی تحقیق.....	۳۳
۲. جدول داده‌های متن کاوی و مضامین پایه.....	۳۶
گفتار سوم: ترسیم شبکه مضامین سیره شهید سلیمانی.....	۶۳
سلسله مراتب مضامین در سیره پژوهی شهید سلیمانی.....	۶۴
مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر در سیره پژوهی شهید سلیمانی.....	۶۴
گفتار چهارم: طراحی و تفسیر رهبری اخلاص‌مدار در مکتب شهید سلیمانی.....	۷۳
مدل رهبری اخلاص‌مدار در مکتب شهید سلیمانی.....	۷۴
الف. عوامل زمینه‌ساز.....	۷۵
ب. عناصر رهبری اخلاص‌مدار.....	۷۷
۱. رفتارهای خالصانه.....	۷۷
۲. ویژگی‌های کاری.....	۸۲
۳. خویش‌شناسی.....	۸۴
۴. امامت.....	۸۶
۵. کمال یافتگی.....	۸۸

۶. مربیگری..... ۸۹.
۷. مهارت ارتباطی..... ۹۱.
۸. مهارت شناختی..... ۹۲.
۹. آگاهی محیطی..... ۹۳.
۱۰. هوش فرهنگی..... ۹۵.
- ج. دستاوردهای رهبری اخلاص مدار..... ۹۷.
- گفتار پنجم: مقیاس سنجش سبک رهبری اخلاص مدار در مکتب شهید سلیمانی**..... ۱۰۱
- پرسشنامه سنجش سبک رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی..... ۱۰۱.
- نحوه امتیازبندی شاخص‌ها..... ۱۰۶.
- تفسیر نتایج..... ۱۰۸.
- امتیاز کل سبک رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی..... ۱۱۳.
- سخن پایانی..... ۱۱۳.
- منابع و مآخذ**..... ۱۱۵.

مروری بر نظریه‌های غربی و اسلامی

در این گفتار تلاش می‌گردد تا در بخش اول ادبیات نظری مرتبط با موضوع تحقیق در **نظریه‌های عرفی مدیریت و رهبری** مورد بررسی اجمالی قرار گیرد و سپس در بخش دوم، مباحث مرتبط با **اخلاص در مکتب متعالی اسلام** که الهام بخش شهید سلیمانی بوده است، مرور گردد.

۱. رهبری اصیل در نظریه‌های غربی

در طول ۵۰ سال گذشته، محققان حوزه رهبری بیش از ۱۰۰۰ مطالعه در تلاش برای تعیین سبک‌های رهبری، خصوصیات یا ویژگیهای شخصیتی رهبران بزرگ انجام داده‌اند. هیچ یک از این مطالعات جلوه روشنی از رهبر ایده‌آل ایجاد نکرده است. هیچ کس با تقلید از شخص دیگر نمی‌تواند اصالت پیدا کند. شما می‌توانید از تجربیات دیگران بیاموزید، اما زمانی که بجای اصیل و خالص بودن، کپی شخص دیگری می‌شوید، نمی‌توان به شما اعتماد کرد. رهبری صداهای زیادی دارد. شما باید همان چیزی باشید که هستید، سعی نکنید از شخص دیگری تقلید کنید. در طی سالهای گذشته، مردم بی‌اعتمادی عمیقی نسبت به رهبران پیدا کرده‌اند. به طور فزاینده‌ای آشکار می‌شود که در قرن بیست و یکم به نوع جدیدی از رهبران کسب و کار محتاجیم. در سال ۲۰۰۳، **کتاب بیل جورج**^۱، رهبری اصیل: کشف مجدد اسرار ایجاد ارزش ماندگار، نسل جدید را به رهبری واقعی دعوت کرد. رهبران اصیل به هدف خود توجه می‌کنند، ارزشهای خود را به طور مداوم تمرین می‌کنند، و با قلب و همچنین سر

---

1. Bill George

سیره پژوهی شهید سلیمانی در قالب تحلیل مضمون

در این پژوهش ابتدا داده‌های مرتبط با سیره شهید سلیمانی از سخنرانی‌ها و مصاحبه‌ها شناسایی و گردآوری شده است و سپس داده‌ها متناسب با اهداف و سوالات پژوهش، کدگذاری گردیده و در ادامه، جست و جو و شناخت مضامین صورت گرفته است. بر این اساس شبکه مضامین ترسیم گردیده و مورد تحلیل قرار گرفته و در پایان نیز الگوی نهایی ترسیم و تبیین شده است. در این گفتار تلاش می گردد ضمن تشریح روش شناسی تحقیق، نقل قولهای مهم به همراه ارجاعات مربوطه از درون اسناد و مصاحبه‌ها استخراج گردیده و سپس با مطالعه متون، گزاره‌های تحلیلی در قالب مضامین پایه یا تحلیل متن ارائه شده و نهایتاً نتایج حاصله در جدول داده‌های متن کاوی و مضامین پایه تنظیم گردیده است.

۱. روش‌شناسی تحقیق

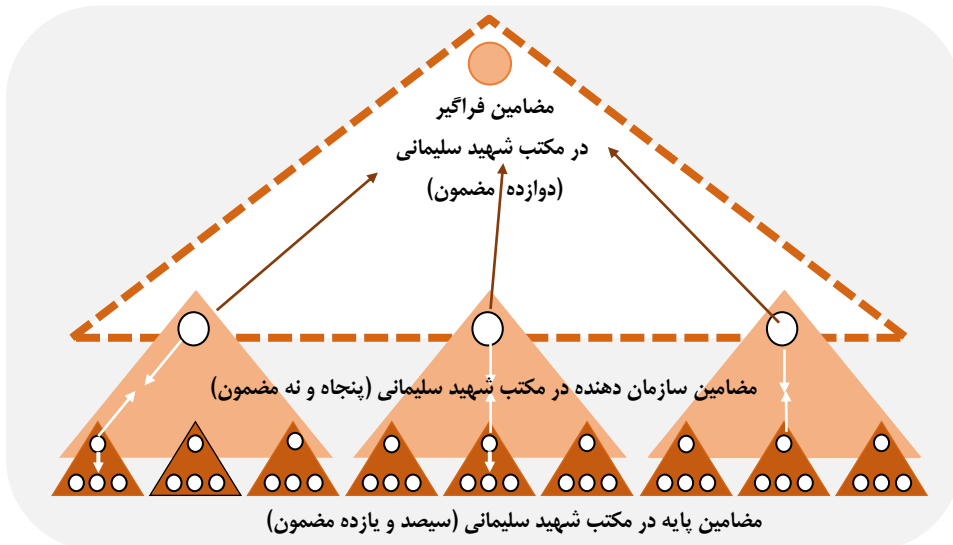
هدف پژوهش حاضر طراحی و تبیین مدل رهبری اخلاص‌مدار در مکتب شهید سلیمانی است. بر این اساس، محقق بدنبال پاسخ به برخی **سئوالات کلیدی** است. ابعاد و عناصر مدل رهبری اخلاص‌مدار در مکتب شهید سلیمانی کدامند؟ شبکه مضامین برگرفته از داده‌های تحقیق چگونه است؟ روابط بین مضامین رهبری اخلاص‌مدار چگونه است؟ برای عناصر مدل استخراج شده چه تحلیل و تفسیری می‌توان ارائه نمود؟

گفتار

سوم

ترسیم شبکه مضامین سیره شهید سلیمانی

در این گفتار ابتدا مضامین به دست آمده از متن، در گروه‌های مشابه و منسجمی دسته‌بندی شده و سپس درباره نحوه گروه‌بندی مضامین بر اساس محتوا تصمیم‌گیری صورت گرفته است. محقق به این موضوع توجه داشته است که مضامین تحت هر شبکه باید به تعداد مناسب و درباره موضوعات مشابهی باشد. اگر مضامین، بسیار متنوع و متعدد و یا به موضوعات کاملاً متفاوت و متمایزی مرتبط بوده، به چند گروه تفکیک شده است.

نمودار ۳: سلسله مراتب مضامین در تنظیم تارنها و شبکه‌های مختلف مضمونی

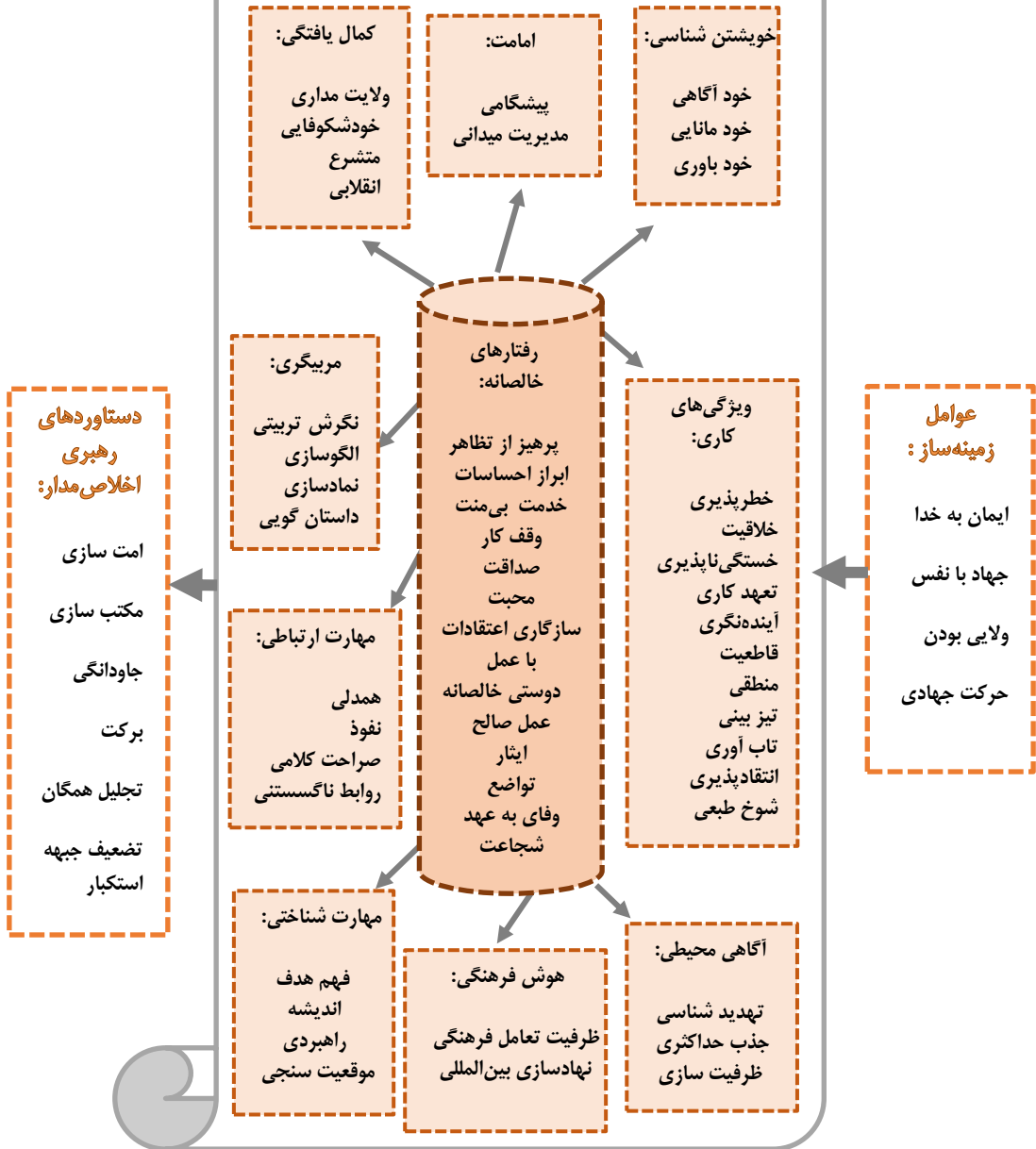
در سیره پژوهی شهید سلیمانی

برای طراحی و تبیین مدل رهبری اخلاص مدار، پژوهشگر مجموعه‌ای از مضامین را تنظیم و آن‌ها را پالایش نموده است و مضامین نهایی شده، منبع اصلی تشکیل شبکه‌های مضامین بوده است. پس از ایجاد شبکه‌های مضامین در قالب مدل نهایی، پژوهشگر مجدداً به متن اصلی مراجعه و آن را به کمک این شبکه‌ها تفسیر نموده است.

با عنایت به داده‌های گردآوری شده و شبکه مضامین ترسیم شده و همچنین پیشینه تحقیق، محقق اقدام به **طراحی مدل رهبری اخلاص مدار در مکتب شهید سلیمانی** نموده است.

بر اساس تحلیل مضمون و شبکه مضامین، مدلی فرآیندی مبتنی بر عوامل زمینه‌ساز رهبری خالصانه، مختصات رهبری اخلاص مدار و دستاوردهای این نوع رهبری طراحی و تبیین شده است. در این مدل، مجموعه‌ای از عوامل اثرگذار بر اخلاص شهید سلیمانی با عنوان **عوامل زمینه‌ساز** مطرح شده‌اند که به عنوان ورودی مدل ایفای نقش می‌نمایند. سپس در این مدل اجزای **رهبری اخلاص مدار** در قالب نه مضمون فراگیر گروه‌بندی شده‌اند که هسته مرکزی آن که همانا **رفتارهای خالصانه** است، به عنوان مهمترین مضمون اثرگذار با دیگر مضامین در تعامل است. **دستاوردهای رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی** نیز در پایان در قالب شش مضمون مورد توجه قرار گرفته است.

عناصر رهبری اخلاص مدار

نمودار ۴: مدل رهبری اخلاص مدار در مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر تحلیل مضمون و شبکه مضامین

در ادامه، هر یک از مضامین مدل مذکور به تفکیک مورد بررسی قرار گرفته و با عنایت به

اولاً شهید سلیمانی، هم شجاع بود، هم با تدبیر بود؛ صرف شجاعت نبود؛ بعضی‌ها شجاعت دارند اما تدبیر و عقل لازم برای به کار بردن این شجاعت را ندارند. بعضی‌ها اهل تدبیرند اما اهل اقدام و عمل نیستند، دل و جگر کار را ندارند. این شهید عزیز ما هم دل و جگر داشت - به دهان خطر می‌رفت و ابا نداشت؛ .... هم با تدبیر بود؛ فکر می‌کرد، تدبیر می‌کرد، منطق داشت برای کارهایش. این شجاعت و تدبیر توأمان، فقط در میدان نظامی هم نبود، در میدان سیاست هم همین جور بود؛ .... سخنش اثرگذار بود، قانع‌کننده بود، تأثیرگذار بود.... از همه‌ی اینها بالاتر، اخلاص او بود؛ با اخلاص بود؛ این ابزار شجاعت و ابزار تدبیر را برای خدا خرج می‌کرد؛ اهل تظاهر و ریا و مانند اینها نبود. اخلاص خیلی مهم است. ماها تمرین کنیم در خودمان اخلاص را.

رهبر معظم انقلاب، ۹۸/۱۰/۱۸

مضامین پایه و همچنین نقل قول‌های مهم تبیین شده است.

الف. عوامل زمینه‌ساز: خلوص‌نیت

شهید سلیمانی ریشه در عوامل و بسترهایی دارد که قبل از پرداختن به تجلیات رفتاری و شناخت عناصر رهبری اخلاص‌مداران بزرگوار، ضرورت دارد که این عوامل زمینه‌ساز و تأثیرگذار شناسایی شوند. در مدل طراحی شده، این مولفه‌ها در قالب چهار عامل: **ایمان به خدا، جهاد با نفس، ولایت‌مداری و حرکت جهادی** گروه‌بندی شده‌اند.

ایمان به خدا : اولین عامل اساسی

ایمان به خداست. خود شهید سلیمانی بر این باور است که هر کسی از خدا ترسید خدا همه

تحت هر شرایطی نماز شب حاج قاسم ترک نمی‌شد. آن هم چه نمازی! صحنه عشق بازی و نجوای شبانه حاجی در نماز شب‌هایش واقعاً تماشایی بود که زبان از بیان آن قاصر است.

نصرالله جهانشاهی ۱۳۹۹/۱۰/۱۰

چیز را از تو می‌ترساند و هر کسی از خدا نترسید، خدا او را از همه چیز می‌ترساند. وی بر این باور است که اخلاص مسئولین باید به مثابه اخلاصی باشد که پدر و مادر نسبت به فرزندش دارد و اخلاص باید در بیان، در عمل و در فکر تجلی یابد. در بیانات مقام معظم رهبری انجام کار برای جلب

مقیاس سنجش سبک رهبری اخلاص مدار در مکتب شهید سلیمانی

این ابزار با عنایت به سیره نظری و عملی شهید سلیمانی برای سنجش سبک رهبری اخلاص مدار طراحی گردیده است. این پرسشنامه شامل ۴۹ شاخص است که در قالب ده خوشه اصلی طبقه بندی شده است. عبارات پرسشنامه بصورت گزاره های خبری مطرح گردیده که پاسخ دهندگان باید میزان انطباق هر یک از گزاره ها با شرایط خود را در طیف پنج مقیاسی علامت گذاری نمایند. در این طیف بندی، مقیاس های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم به ترتیب دارای ۵، ۴، ۳، ۲ و ۱ امتیاز می باشند. در پایان این ابزار خود ارزیابی، نحوه امتیاز بندی شاخص ها و تفسیر نتایج حاصله، تشریح گردیده است.

شماره سوال	عبارات	طیف امتیازی				
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	تمام سعی ام این است که در هنگام انجام کارها خودم را جلوی چشم قرار ندهم و تظاهر ننمایم.					
۲	از موقعیت های نمایشی که قبلاً نادرستی شان را درک کرده ام، دوری می کنم.					
۳	قلبا از مطرح شدن ناراحت می شوم و دوست دارم گمنام بمانم.					
۴	خوب می دانم که شرط عاشقی و ارادات، ابراز آن است.					
۵	احساساتی که از من ظاهر می شود، درست منطبق بر احساسات باطنی ام می باشد.					
۶	بابت کارهایی که انجام می دهم، بر کسی منت نمی گذارم.					
۷	همواره باور من در محیط کار این است که خدمتگزار باشم و در عمل نیز اینگونه هستم.					
۸	همواره به همکاران و زیردستان در محیط کار پشتگرمی می دهم و می گویم من در خدمت شما هستم.					

ردیف	مولفه اصلی	شاخص‌ها	شماره سئوالات	سطح امتیازات		
				عالی	خوب	متوسط
۱	رفتارهای خالصانه	پرهیز از تظاهر	۳ و ۲ و ۱	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		ایراز احساسات	۵ و ۴	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		خدمت بی‌منت	۶ و ۷ و ۸	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		وقف کار	۱۰ و ۹	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		صداقت	۱۱ و ۱۲ و ۱۳	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		محبت	۱۴ و ۱۵	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		سازگاری اعتقادات با عمل	۱۶ و ۱۷	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		دوستی خالصانه	۱۸ و ۱۹ و ۲۰	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		ایمان و عمل صالح	۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵	۲۱-۲۵	۱۶-۲۱	۱۰-۱۶
		ایثار	۲۶ و ۲۷	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		تواضع	۲۸ و ۲۹	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		وفای به عهد	۳۰ و ۳۱	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		شجاعت	۳۲ و ۳۳ و ۳۴	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
۲	ویژگی‌های کاری	خطرپذیری	۳۵ و ۳۶	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		خلاقیت	۳۷ و ۳۸	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		خستگی ناپذیری	۳۹ و ۴۰	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		تعهد کاری	۴۱ و ۴۲ و ۴۳	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		آینده‌نگری	۴۴ و ۴۵	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		قاطعیت	۴۶ و ۴۷ و ۴۸	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		منطقی	۴۹ و ۵۰ و ۵۱	۱۳-۱۵	۱۰-۱۳	۶-۱۰
		تیزبینی	۵۲ و ۵۳	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		تاب‌آوری	۵۴ و ۵۵	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		انتقادپذیری	۵۶ و ۵۷	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		شوخ طبعی	۵۸ و ۵۹	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		خود آگاهی	۶۰ و ۶۱	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
۳	خویش‌شناسی	خود مانایی	۶۲ و ۶۳	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		خود باوری	۶۴ و ۶۵	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		نگرش تربیتی	۶۶ و ۶۷ و ۶۸ و ۶۹	۱۷-۲۰	۱۳-۱۷	۸-۱۳
۴	مربیگری	الگوسازی	۷۰ و ۷۱ و ۷۲ و ۷۳	۱۷-۲۰	۱۳-۱۷	۸-۱۳
		نماد سازی	۷۴ و ۷۵	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		داستان‌گویی	۷۶ و ۷۷	۹-۱۰	۷-۹	۴-۷
		تهدید شناسی	۷۸ و ۷۹ و ۸۰ و ۸۱	۱۷-۲۰	۱۳-۱۷	۸-۱۳
۵	آگاهی محیطی					

زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۸۲ و ۸۳	جذب حداکثری		
زیر ۶	۶-۱۰	۱۰-۱۳	۱۳-۱۵	۸۴ و ۸۵ و ۸۶	ظرفیت سازی		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۸۷ و ۸۸	همدلی	مهارت ارتباطی	۶
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۸۹ و ۹۰	نفوذ		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۹۱ و ۹۲	صراحت کلامی		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۹۳ و ۹۴	روابط ناگسستنی		
زیر ۶	۶-۱۰	۱۰-۱۳	۱۳-۱۵	۹۵ و ۹۶ و ۹۷	فهم هدف	مهارت شناختی	۷
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۹۸ و ۹۹	اندیشه راهبردی		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۱۰۰ و ۱۰۱	موقعیت سنجی		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۱۰۲ و ۱۰۳	پیشگامی	امامت	۸
زیر ۸	۸-۱۳	۱۳-۱۷	۱۷-۲۰	۱۰۴ و ۱۰۵ و ۱۰۶ و ۱۰۷	مدیریت میدانی		
زیر ۸	۸-۱۳	۱۳-۱۷	۱۷-۲۰	۱۰۸ و ۱۰۹ و ۱۱۰ و ۱۱۱	خودشکوفایی	کمال یافتگی	۹
زیر ۶	۶-۱۰	۱۰-۱۳	۱۳-۱۵	۱۱۲ و ۱۱۳ و ۱۱۴	متشرع		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۱۱۵ و ۱۱۶	ولایت مداری		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۱۱۷ و ۱۱۸	انقلابی		
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۱۱۹ و ۱۲۰	ظرفیت تعامل فرهنگی	هوش فرهنگی	۱۰
زیر ۴	۴-۷	۷-۹	۹-۱۰	۱۲۱ و ۱۲۲	نهادسازی بین المللی		

تفسیر نتایج

با توجه به جدول امتیازی، امتیاز کل هر یک از مولفه های اصلی سبک رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی قابل محاسبه است. نحوه محاسبه و تفسیر نتایج به تفکیک مولفه های اصلی به شرح ذیل است:

۱. رفتارهای خالصانه: برای سنجش این مولفه اصلی از سیزده شاخص استفاده شده و **سئوالات ۱ تا ۳۴ پرسشنامه**، ابعاد آن را مورد سنجش و ارزیابی قرار می دهد. جمع امتیاز این سئوالات، بیانگر نمره کل رفتارهای خالصانه است که حداکثر عدد ۱۷۰ خواهد شد. در صورتی که امتیاز مکتسبه بین ۱۳۶ تا ۱۷۰ باشد، بدان معناست که ارزیابی شونده، **درجه عالی** را کسب نموده و رفتارهای خالصانه وی مشابه سبک رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی است. امتیاز بین ۱۰۲ تا ۱۳۶ بیانگر **وضعیت خوب** فرد است که نیازمند تلاش بیشتر است. امتیاز بین ۶۸ تا ۱۰۲ بیانگر **وضعیت متوسط** فرد است که نیازمند برنامه ریزی

الف. منابع و مآخذ فارسی

۱. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، خطبه های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷.
۲. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، بیانات در دیدار مردم قم، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸.
۳. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، پیام تسلیت رهبر انقلاب در پی شهادت سردار شهید سپهبد قاسم سلیمانی و شهدای همراه او، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳.
۴. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، بیانات در منزل سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳.
۵. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، بیانات در مراسم اعطای نشان عالی ذوالفقار به فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۱۲/۱۹.
۶. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، پاسخ رهبر انقلاب به نامه سرلشکر قاسم سلیمانی درباره پایان سیطره داعش، ۱۳۹۶/۰۸/۳۰.
۷. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، دیدار اقشار مختلف مردم با رهبر معظم انقلاب ۱۳۹۸/۱۱/۱۶.
۸. حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) ، بیانات در دیدار دست‌اندرکاران مراسم سالگرد شهادت حاج قاسم سلیمانی و خانواده شهید سلیمانی ، ۱۳۹۹/۹/۲۶.
۹. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۸) ، ناگفته‌های جنگ ۳۳ روزه در گفتگو با سرلشکر حاج قاسم سلیمانی ، سایت دفتر حفظ و نشر آثار رهبر انقلاب اسلامی ۱۳۹۸ /۷/۹ ، <http://farsi.khamenei.ir/others-dialog?id=43598>.
۱۰. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۸۵)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در مراسم سالگرد فتح خرمشهر (۳ خرداد ۱۳۸۵) ، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام).
۱۱. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۰) ، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره شهدای مخابرات و بیسیم چی کرمان (کرمان: ۱۳۹۰) ، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام).
۱۲. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۱)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در کنگره سرداران و شش هزار شهید استان قم (قم: ۱۳۹۱) ، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام).
۱۳. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۱)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره‌ی فرماندهان و معاونین شهید گردان‌ها و واحدهای لشکر ۲۷ محمد رسول الله (پرچمداران دوکوهه) (تهران: ۱۰ اسفند ۱۳۹۱) ، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام).
۱۴. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۲) ، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره‌ی شهدای ادوات لشکر ۴۱ ثارالله کرمان (کرمان: مهر ۱۳۹۲) ، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام).
۱۵. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۲) ، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره‌ی شهدای ادوات لشکر ۴۱

ثارالله کرمان (کرمان: مهر ۱۳۹۲)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۱۶. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۲)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در نخستین سالگرد شهید حسن شاطری (سمنان: ۲۴ بهمن ۱۳۹۲)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۱۷. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۴)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در سالروز عملیات بیت المقدس (خرداد ۱۳۹۴)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۱۸. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۵)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در سالروز شهادت شهید همدانی (تهران: ۱۴ مهر ۱۳۹۵)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۱۹. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۵)، سخنرانی سردار سلیمانی در کنگره هشت هزار شهید استان گیلان (مورخ: ۱۳۹۵/۲/۱۴)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۰. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۵)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره‌ی شهدای ملایر (ملایر: اول مهر ۱۳۹۵)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۱. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در روز جهانی مسجد (تهران: ۲۹ مرداد ۱۳۹۶)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۲. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در مراسم دهمین سالگرد شهادت حاج عماد مغنیه (تهران: ۲۶ بهمن ۱۳۹۶)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۳. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی (کرمان: ۲۲ بهمن ۱۳۹۶)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۴. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در مراسم هفته دفاع مقدس - محفل هیأت رزمندگان اصفهان (مورخ: ۴ مهر ماه)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۵. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره ی ۱۳۰ شهید محله ی کن تهران (۲۹ تیر ۱۳۹۶)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۶. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در مراسم چهلم شهید مرتضی حسین پور (گلزار شهدای سلمان لنگرود: ۳۰ شهریور ۱۳۹۶)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.

۲۷. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۷)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در یادواره عملیات رمضان (حسینیه امام

- خمینی رحمته الله شهر همدان، ۴ مرداد (۱۳۹۷)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.
۲۸. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۶)، سخنرانی سردار قاسم سلیمانی در مراسم چهلم شهید شعبان نصیری (مصادف با آزادسازی موصل) (مورخ: ۱۹ تیر ۱۳۹۶)، پیاده سازی و تدوین: دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام.
۲۹. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۹)، دست‌نوشته‌های شهید سلیمانی.
۳۰. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (۱۳۹۹)، وصیت‌نامه شهید سلیمانی.
۳۱. ابوشریف ناصر (۱۳۹۹)، سبک مدیریت شهید سلیمانی در پیشبرد آرمان قدس شریف از منظر آقای ناصر ابوشریف، ۱۳۹۹/۸/۲۰.
۳۲. امین زاده (۱۳۹۹)، دستاوردهای شهید سلیمانی در جبهه جنوب شرق کشور از منظر دکتر امین زاده، دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، ۲۴ شهریور ۱۳۹۹.
۳۳. بدرالدین الحوثی، سیدعبدالملک (۱۳۹۹)، یادداشت سیدعبدالملک بدرالدین الحوثی رهبر جنبش انصارالله یمن برای خانواده شهید سلیمانی، ۱۱ جمادی الاول - عدى ماه ۱۳۹۹.
۳۴. جهانشاهی نصرالله (۱۳۹۹)، مصاحبه در خصوص سردار شهید سلیمانی ۱۳۹۹/۱۰/۱۰.
۳۵. حاجی‌زاده، امیر علی (۱۳۹۹)، سردار سرتیپ پاسدار امیر علی حاجی‌زاده فرمانده نیروی هوافضای سپاه در مراسم گرامیداشت سالگرد سردار سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه السلام، ۱۳۹۹/ ۱۰ /۱۴.
۳۶. خالقی، محمود (۱۳۹۹)، برنامه بدون تعارف سیمای جمهوری اسلامی ایران میزبان حاج محمود خالقی هم‌رمز و دوست ۳۵ ساله حاج قاسم، ۵ دی ۱۳۹۹.
۳۷. خنیفر، حسین؛ مسلمی، ناهید (۱۳۹۷)، کتاب اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی (جلد اول)، تهران: انتشارات نگاه دانش.
۳۸. دهقان، حسین (۱۳۹۸)، گفتگو با سردار حسین دهقان وزیر سابق دفاع در خصوص خاطرات و تحلیل ویژگی‌های شخصی و فرماندهی حاج قاسم، خبرگزاری تسنیم، ۲۸ بهمن ۱۳۹۸.
۳۹. رحیمی، ناهید (۱۳۹۸)، شناسنامه شهید قاسم سلیمانی از مجموعه شناسنامه شهدا، دفتر سی و چهارم، انتشارات کتابک.
۴۰. رضایی، محسن (۱۳۹۹)، الگوی مدیریت فرماندهان دفاع مقدس و ذکر خاطراتی از سردار شهید آقامهدی باکری و سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی، پایگاه اطلاع‌رسانی KHAMENEI.IR، ۹ فروردین ۱۳۹۹.
۴۱. رضایی، محسن (۱۳۹۹)، پیشگفتار کتاب مجموعه‌ای از مقالات به قلم جمعی از اساتید دانشگاه و کارشناسان علوم دفاعی و فرماندهی نظامی توسط دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، ۲ اردیبهشت ۱۳۹۹.
۴۲. رضایی، محسن (۱۳۹۹)، یادواره شهدای مدافع حرم از ویژه برنامه‌های گرامیداشت نخستین سالگرد شهادت شهید سپهبد قاسم سلیمانی در کرمان، خبرگزاری تسنیم، ۱۴ دی ۱۳۹۹.
۴۳. سعادت نژاد اسماعیل (۱۳۹۹)، شاخص‌های فرهنگی در مکتب شهید سلیمانی از منظر حجت‌الاسلام والمسلمین اسماعیل سعادت نژاد، دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، ۷ مهر ۱۳۹۹.

۴۴. سلامی، حسین (۱۳۹۸)، سرلشکر پاسدار حسین سلامی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مراسم وداع با پیکر شهید سپهبد قاسم سلیمانی در میدان آزادی کرمان، ۱۷ دی ۱۳۹۸.
۴۵. شیرازی، علی (۱۳۹۹)، سبک زندگی اسلامی در مکتب شهید سلیمانی از منظر حجت الاسلام والمسلمین علی شیرازی، دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، ۱۴ مهر ۱۳۹۹.
۴۶. صفوی، سیدیحیی (۱۳۹۹)، برنامه روایت حبیب سیمای جمهوری اسلامی ایران، روایت سردار سیدیحیی صفوی از شهید حاج قاسم سلیمانی، ۱۳۹۹/۷/۶.
۴۷. صفوی، سید یحیی (۱۳۹۹)، سخنرانی سرلشکر پاسدار سیدیحیی صفوی دستیار و مشاور عالی فرمانده معظم کل قوا با عنوان سیره نظری و عملی شهید سلیمانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، زمستان ۱۳۹۹.
۴۸. عادل عبدالمهدی (۱۳۹۹)، ناگفته‌های عادل عبدالمهدی درباره شهید سلیمانی، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۹۹/۱۰/۱۴.
۴۹. العامری، هادی (۱۳۹۸)، سخنان هادی العامری رئیس ائتلاف الفتح و سازمان بدر، خبرگزاری تسنیم، ۳ اسفند ۱۳۹۸.
۵۰. العامری، هادی (۱۳۹۹)، سخنان هادی العامری رئیس ائتلاف الفتح و سازمان بدر عراق، خبرگزاری العهد، ۱۰ دی ۱۳۹۹.
۵۱. عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰)، تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی، اندیشه مدیریت راهبردی، سال پنجم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۰، شماره پیاپی ۱۰.
۵۲. غلامپور، احمد (۱۳۹۹)، فرماندهی در مکتب شهید سلیمانی از منظر سردار احمد غلامپور، دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، ۱۳۹۹/۸/۱۸.
۵۳. فضلی، علی (۱۳۹۹)، برنامه روایت حبیب سیمای جمهوری اسلامی ایران، روایت سردار علی فضلی از شهید حاج قاسم سلیمانی، ۹۹/۷/۷.
۵۴. فلاح‌زاده، محمدرضا (۱۳۹۹)، برنامه روایت حبیب سیمای جمهوری اسلامی ایران، روایت سردار فلاح زاده از شهید حاج قاسم سلیمانی، ۹۹/۷/۸.
۵۵. الفیاض، فالح (۱۳۹۹)، سخنان فالح الفیاض رئیس سازمان حشد شعبی عراق، خبرگزاری تسنیم، ۱۲ دی ۱۳۹۹.
۵۶. قآنی، اسماعیل (۱۳۹۹)، سخنرانی سردار اسماعیل قآنی فرمانده نیروی قدس سپاه در مراسم نخستین بزرگداشت سالگرد شهادت سردار ملی ایران، حاج قاسم سلیمانی و همزمانش در دانشگاه تهران، ۱۲ دی ماه ۱۳۹۹.
۵۷. قالیباف، محمداقبر (۱۳۹۹)، برنامه روایت حبیب سیمای جمهوری اسلامی ایران، روایت دکتر محمداقبر قالیباف از شهید حاج قاسم سلیمانی، ۱۳۹۹/۷/۲.
۵۸. کارگری غفور (۱۳۹۹)، مدیریت سرمایه انسانی در مکتب شهید سلیمانی از منظر دکتر غفور کارگری، دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، ۱۳۹۹/۷/۲۹.
۵۹. کریمی سیدعبدالمجید (۱۳۹۹)، رفیق خوشبخت ما، انتشارات زائر رضوی، مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی.

۶۰. مالکی نوری (۱۳۹۹)، گفت‌وگوی تفصیلی با نخست وزیر پیشین و دبیرکل حزب الدعوه عراق در شبکه العالم، خبرگزاری ایسنا، ۱۳۹۹/۱۰/۵.
۶۱. مسئول یگان فاطمیون (۱۳۹۸)، دل نوشته مسئول یگان فاطمیون ۱۳۹۸/۱۰/۲۴.
۶۲. معروفی حسین (۱۳۹۹)، دستاوردهای شهید سلیمانی در دوران دفاع مقدس از منظر سردار حسین معروفی، دانشکده و پژوهشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، ۲۶ شهریور ۱۳۹۹.
۶۳. مقیمی، سید محمد (۱۳۹۷)، اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام، انتشارات راه دان.
۶۴. المهندس، ابومهدی (۱۳۹۵)، مصاحبه سید هاشم موسوی، تهیه‌کننده مستند «سلفی با ابومهدی».
۶۵. نصرالله، آیت‌الله سید حسن (۱۳۹۸)، سخنرانی سیدحسن نصرالله به مناسبت هفتمین روز شهادت حاج قاسم سلیمانی، خبرگزاری صدا و سیما، دی ماه ۱۳۹۸.
۶۶. نصرالله، آیت‌الله سید حسن (۱۳۹۸)، مصاحبه آیت‌الله سیدحسن نصرالله به مناسبت چهلیم شهادت حاج قاسم سلیمانی، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۸/۱۱/۲۴.
۶۷. نمکی، دکتر سعید (۱۳۹۸)، مراسم گرامیداشت سردار شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی و هم‌رزمانش در ستاد وزارت بهداشت، پایگاه خبری و اطلاع رسانی وزارت بهداشت (۹۸/۱۰/۱۸).
۶۸. هنیه، اسماعیل (۱۳۹۸)، سخنرانی اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس در مراسم تشییع پیکر مطهر سردار شهید سپهبد قاسم سلیمانی در تهران، ۱۶ دی ۱۳۹۸.
۶۹. یداللهی، لطف‌الله (۱۳۹۹)، معاون بازرسی سپاه قدس در گفت‌وگو با تسنیم، ۳ مهر ۱۳۹۹.

ب. منابع و مآخذ انگلیسی

1. Avolio Bruce & William J. L. & Gardner (2005), Authentic leadership development: Getting to the root of positive forms of leadership, **The Leadership Quarterly**, 16 (2005) 315 – 338.
2. Bill George, Nick Craig and Scott Snook (2015), **The discover your true north fieldbook: a personal guide to finding your authentic leadership**, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
3. Bravo Patricia C. (2018), **Empathy as a Vehicle to Authentic Leadership and Followership in Latin America: A Practitioner Perspective**, in Authentic Leadership and Followership International Perspectives, by: Dorianne Cotter-Lockard, Switzerland: Palgrave Macmillan.
4. Covelli Bonnie & Mason Iyana (2017), Linking-theory-to-practice-authentic-leadership, **Academy of Strategic Management Journal**, Vol.16, Issue 3.
5. Datta Biplab (2015), assessing the effectiveness of authentic leadership, **International Journal of Leadership Studies**, Vol. 9, Issue 1.
6. George Bill & Sims Peter & McLean Andrew N. & Mayer Diana (2007) , Discovering Your Authentic Leadership, **Harvard Business Review**, February 2007.

7. George, Bill (2003) **Authentic leadership : rediscovering the secrets to creating lasting value**, Jossey-Bass.
8. George, Bill (2007), **True North:discover your authentic leadership**, Jossey-Bass.
9. Hanaway Monica (2019), **The Existential Leader An Authentic Leader for Our Uncertain Times** , New York: Routledge.
10. Hollis Norma T. (2018), **Blueprint for engagement: authentic leadership** , New York :Taylor & Francis.
11. Iqbal Sadaf & Farid Tahir & Khalil Khan Muhammad & Zhang Qionghon & Khattak Amira and Ma Jianhong (2020) , Bridging the Gap between Authentic Leadership and Employees Communal Relationships through Trust, **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 17, 250.
12. Johnson Sara L. (2019), Authentic Leadership Theory and Practical Applications in , **Journal of Nuclear Medicine Technology** , Vol. 47 , No. 3.
13. Karacay Gaye, Erten Behice, and Kabasakal Hayat (2018), **Follower Gender and Authentic Leadership: Perspectives from the Middle East**, in Authentic Leadership and Followership International Perspectives by: Dorianne Cotter-Lockard, Switzerland: Palgrave Macmillan
14. Rosh, L. & Offerman, L. (2013), Be Yourself, but Carefully, **Harvard Business Review**, Oct.
15. Sparks Royce (2021) , **The authentic leader : using the Meisner technique for embracing the values of genuine and effective leadership potential**, New York: Routledge.
16. Thacker Karissa (2016), **The art of authenticity: tools to become an authentic leader and your best self**, John Wiley & Sons, Inc.
17. Zukav, Gary (2010), **Spiritual Partnership: The Journey to Authentic Power**, Harper Collins Publishers Australia Pty. Ltd.